

2.3. Принципи міжнародної торгівельної системи

Основними правилами і принципами СОТ, які відображені в багатосторонніх торговельних угодах є:

- торгівля без дискримінації, тобто взаємне надання режиму найбільшого сприяння (РНС) у торгівлі та взаємне надання національного режиму товарам і послугам іноземного походження;
- забезпечення передбачуваності й прозорості (транспарентності) торговельного режиму шляхом моніторингу торговельної політики й обов'язковості повідомлення (нотифікації) про торговельні міри, що вводяться;

Ключовими принципами багатобічної системи є недискримінація й транспарентність.

Недискримінація – найбільш важливий і універсальний принцип, що виходить із необхідності створення максимально рівних умов для вільної конкуренції товарів і послуг, незалежно від країни виробництва.

Дискримінація в міжнародній торгівлі найбільше очевидно проявляється у двох напрямках – дискримінація між окремими країнами й дискримінація між національними й іноземними товарами, послугами, фірмами. Відповідно в рамках багатобічної системи недискримінаційний характер застосування інструментів торговельної політики забезпечується на основі двох найважливіших принципів: принципу режиму найбільшого сприяння (РНС) і принципу національного режиму.

Транспарентність – один з найбільш важливих принципів, що лежить в основі системи багатобічного міжнародного регулювання зовнішньої торгівлі. Транспарентність – забезпечення прозорості системи регулювання зовнішньої торгівлі. У широкому змісті це означає доступність інформації про заходи щодо регулювання, їхня ясність і однозначність як самих норм, так і правил їхнього застосування.

ТЕМА 3. Уніфіковані правила міжнародної торгівлі

1. Система правил міжнародної торгівлі товарами
2. Тарифне регулювання в рамках СОТ
3. Нетарифне регулювання в рамках СОТ
4. Спеціальні умови застосування правил ГАТТ відносно найменш розвинутих країн
5. Правила застосування технічних стандартів
6. Правила застосування санітарних та фітосанітарних норм у міжнародній торгівлі товарами

3.1. СОТ є організаційно-правовою основою системи міжнародної торгівлі. Організація формує міжнародні правила, яких країни-члени повинні

дотримуватися при здійсненні торговельних відносин, а також забезпечує умови для проведення багатосторонніх переговорів, спрямованих на глобальну лібералізацію торгівлі. СОТ водночас виступає як комплекс міжнародних правових документів. Основні правила та принципи СОТ зафіксовані в багатосторонніх торговельних угодах, які поширюються на торгівлю товарами і послугами, а також торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, розв'язання торговельних суперечок та механізм огляду торговельної політики. Угоди СОТ були ратифіковані парламентами всіх країн-учасниць.

Ключові правила торгівлі товарами були вперше сформульовані в Генеральній угоді з тарифів і торгівлі 1947 року. З 1947 до 1994 року ГАТТ був форумом для проведення переговорів зі зниження ставок мита й інших торговельних бар'єрів.

У результаті цього, а також завдяки багатостороннім переговорам Уругвайського раунду (1986-1994 рр.) основні правила торгівлі товарами були розширені, а ГАТТ була доповнена новими угодами. Так, були створені нові правила торгівлі послугами, укладена угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, досягнута домовленість про правила та процедури врегулювання суперечок, розроблений і узгоджений механізм з огляду торговельної політики.

15 грудня 1993 р. за результатами переговорів були прийняті Заключний акт переговорів і Угода про створення Світової організації торгівлі (СОТ).

Основні правила міжнародної торгівлі товарами в рамках СОТ поділяються на 6 групам:

- принцип недискримінації;
- правила про доступ на ринок;
- правила щодо недобросовісної торгівлі;
- правила про конфлікт між лібералізацією торгівлі та іншими суспільними цінностями та інтересами, включаючи правила про спеціальний та диференціальний режим для країн, що розвиваються;
- правила, що сприяють гармонізації національного законодавства;
- інституційні та процедурні правила.

3.2. Міжнародна торгівля не може існувати без доступу на вітчизняні ринки інших країн, таким чином, для країн, імпортерів і постачальників послуг дуже важливо мати надійний, передбачуваний і зростаючий доступ на інші ринки. У зв'язку з цим правила щодо доступу на ринок є ключовим аспектом Правил СОТ.

Існують різні способи обмеження або перешкоджання доступу товарів і послуг з інших країн на ринок, основними з яких є дві категорії бар'єрів:

- Тарифні бар'єри; і
- Нетарифні бар'єри.

У категорію тарифних бар'єрів переважно включають мита, тобто

тарифи. Тарифні бар'єри особливо істотні для торгівлі товарами. Другорядне значення вони мають для торгівлі послугами.

Кожна країна має індивідуальний (окремий) Розклад поступок і зобов'язана не накладати тарифи або інші мита та збори за ставками, які перевищують ті мита та збори, що були встановлені.

Прийняття такого зобов'язання називається “зв'язуванням” тарифної позиції, а митні ставки, стосовно яких було здійснено “зв'язування”, називаються зв'язаними митними ставками.

Договірні сторони ГАТТ повинні надавати одна одній режим не менш сприятливий, ніж це передбачено в їх Розкладах, звільняючи при цьому одну одну від мит, які перевищують ті, що визначені Розкладом, з урахуванням термінів, умов та застережень, які були передбачені в ньому.

Разом з цим, згідно статті II – Розклади поступок (п.2) при імпорті сторонам дозволяється накладати на товари одна одної:

- збір, еквівалентний внутрішньому податку, який накладається відносно аналогічного товару вітчизняного виробництва чи товару, з якого імпортований товар був повністю або частково виготовлений;
- будь-яке антидемпінгове чи компенсаційне мито;
 - плату або інші збори, що відповідають вартості наданих послуг.

Слід зазначити, що навіть після прогресу в “зв'язуванні” ставок мита, досягнутого під час Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів, рівень зв'язування по окремих країнах коливається в межах від 10% тарифних позицій на промислові товари до 100%.

3.3. Категорія нетарифних бар'єрів включає кількісні обмеження (наприклад, квоти) та інші нетарифні бар'єри» (наприклад, відсутність прозорості торгового регулювання, несумлінне і довільне регулювання торгівлею, митне оформлення, технічні бар'єри в торгівлі і правила здійснення державних закупівель).

Правила ГАТТ встановлюють механізми та умови застосування широкого спектру нетарифних методів регулювання міжнародної торгівлі таких як кількісні обмеження, умови транзиту товарів, оцінка товару для митних цілей, збори та формальності при імпорті та експорті, застосування позначок про походження та методи валютного регулювання. Загальною вимогою до цих методів регулювання зовнішньої торгівлі країн є дотримання урядами принципів недискримінації, доступу до ринку, прозорості, сприяння економічному розвитку та зростанню міжнародної торгівлі.

3.4. З метою реалізації положень Частини IV ГАТТ у 1965 році засновано Комітет з питань торгівлі та розвитку.

На сьогодні в СОТ входить приблизно 100 країн, що розвиваються. Очікується, що в майбутньому їх роль в діяльності організації підвищиться внаслідок багаточисельності та зростаючої частки в світовій економіці. Робота СОТ стосовно захисту інтересів країн, що розвиваються провадиться за такими основними напрямками:

- розробка спеціальних положень про країни, що розвиваються в Угодах СОТ (Додаток І);
- поточна робота під наглядом Комітету з питань торгівлі та розвитку;
- надання Секретаріатом технічної допомоги (головний чином в сфері підготовки кадрів);
- надання спеціалізованої допомоги з питань експорту через Міжнародний торговий центр.

Міжнародний торговий центр був заснований ГАТТ у 1964 році на прохання країн що розвиваються. Він управляється спільно СОТ та ООН, яка діє через ЮНКТАД (Конференцію ООН з торгівлі та розвитку). Центр допомагає країнам що розвиваються розробляти та впроваджувати програми з розвитку експорту, а також вдосконалювати технології імпортування. Відомим напрямом діяльності Центру є надання інформації та рекомендацій щодо експортних ринків та доступу всім країнам, що розвиваються.

3.5. Телевізори, іграшки, косметика, медичне обладнання, добрива, м'ясо і сири - до всіх цих товарів висуваються вимоги щодо їх характеристик і / або методів їх виробництва. Ці вимоги можуть бути спрямовані на охорону життя або здоров'я, захист навколишнього середовища, запобігання недобросовісній практиці або на забезпечення якості продукції. Ці вимоги можуть бути обов'язковими - вимоги, які встановлюються і дотримання яких забезпечується державою. Однак найчастіше ці вимоги мають форму правил, закріплених національними органами по стандартизації, які не є обов'язковими, але, тим не менш, є загальноприйнятими в звичайному ході торгівлі в даній країні. В обох випадках ці вимоги можуть являти собою серйозні бар'єри в торгівлі, навіть якщо вони не носять дискримінаційний характер. Розбіжності в нормативних вимогах, прийнятих в різних країнах, підвищують вартість і ускладнюють доступ на ринки для експортерів. Телевізори та сири, вироблені відповідно до вимог країни А, можуть бути заборонені або важко реалізувати на ринку країни Б, якщо вимоги країни Б щодо характеристик або методу виробництва даної продукції різні. З іншого боку, стандарти можуть бути прихованими засобами захисту. Навіть якщо стандарти не мають протекціоністських намірів, погано розроблені і неправильно застосовуються стандарти можуть мати вкрай дискримінаційні наслідки для торгових партнерів.

У світі, де скоротилася роль тарифного захисту і діють багатосторонні торговельні правила, які обмежують можливості держав довільно збільшувати податки і встановлювати кількісні обмеження в торгівлі, не дивно, що іноді держави схильні використовувати інші засоби для обмеження імпорту. Це багаторічний питання в міжнародних торговельних відносинах.

Правова сфера застосування Норми Угоди ТБТ застосовуються до:

- технічних регламентів;
- стандартів і
- процедур оцінки відповідності.

Наприклад, закон, що вимагає, щоб батареї були акумуляторними або закон, що вимагає, щоб вино продавалося в зелених скляних пляшках, будуть технічним регламентом в розумінні Угоди ТБТ. Закон, що вимагає, щоб виробництво фармацевтичної продукції відповідало певним вимогам щодо чистоти заводу, також буде технічним регламентом, що входять в сферу дії Угоди ТБТ.

3.6. Угода про застосування санітарних і фітосанітарних заходів утворює багатосторонню основу правил і процедур, що регулюють розробку, впровадження та застосування санітарних і фітосанітарних заходів з метою мінімізації їх негативного впливу на торгівлю; використання гармонізованих санітарних і фітосанітарних заходів на основі міжнародних стандартів, інструкцій і рекомендацій міжнародних організацій, не вимагаючи від членів СОТ змінювати їх належний рівень захисту життя чи здоров'я людини, тварин чи рослин. Угода встановлює зобов'язання щодо визнання еквівалентності національних санітарних і фітосанітарних заходів, а також спеціальний і диференційований режими стосовно країн, що розвиваються.

ТЕМА 4. Стан та тенденції світової торгівлі товарами

1. Сучасний стан світової торгівлі товарами
2. Основні тенденції розвитку міжнародної торгівлі товарами

4.1. Міжнародна торгівля – одна з найбільш розвинених і традиційних форм МЕВ (80% МЕВ). Аналіз специфічних проблем відкритої економіки починається зазвичай з зовнішньої торгівлі як найважливішої форми міжнародних відносин. У загальному вигляді міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і таким чином збільшувати загальний обсяг виробництва.

Міжнародна торгівля розвивається завдяки спеціалізації країн на виробництві певного товару чи набору товарів і продажу їх за кордон, тобто основою міжнародної торгівлі є міжнародний поділ праці. Пріоритетним у зовнішній торгівлі слід вважати орієнтир на розвиток експорту, так як покупку товарів по імпорту можна здійснювати за наявності якої іноземної валюти, або конкурентоспроможного товару.

Географічна структура світової торгівлі товарами, у експорті розвинуті країни займають 51,33 %, країни, що розвиваються – 44,65 %, країни з перехідної економікою – 4,02%. У світовому імпорті розвинуті країни мають частку в 55 %, країни, що розвиваються – 42 %, країни з перехідною економікою – 3 %. У 2015 р., згідно з докладом СОТ трійка лідерів світового експорту – Китай (12,4%), США (8,6%) та Німеччина (8,0%), імпорту – США (12,7 %), Китай (10,3%), Німеччина (6,4%).